

● **ΚΕΦ. 28:**...Tu, hominem investīga, quaeso, summāque diligentīa vel Rōmam mitte vel Epheso **rediens** tecum dedūc. Noli spectāre quanti homo sit. Parvi enim preti est, qui tam **nihili** est. Sed, propter servi scelus et audaciam, tanto dolōre Aesopus est adfectus, ut nihil ei gratius possit esse quam recuperatio fugitivi.

● **ΚΕΦ. 29:**...Caesaris multum interfuit corvum emere; itaque viginti milibus **sestertium** eum emit. Id exemplum sutorem quendam incitavit, ut corvum doceret parem salutationem. Diu operam frustra impendebat; quotiescumque avis non respondebat, sutor dicere solebat “Oleum et operam perdidī”...

● **ΚΕΦ. 34:**...Quod ut praedōnes animadvertērunt, abiectis armis ianuae appropinquavērunt et clarā voce Scipiōni nuntiavērunt (incredibile **audītu!**) virtūtem eius admirātum se venisse. Haec postquam domestici Scipiōni rettulērunt, is **fores** reserārī eosque intromitti iussit. Praedōnes postes ianuae tamquam sanctum templum venerātī sunt et cupide Scipiōnis dextram osculātī sunt...

● **ΚΕΦ. 40:**...Cuius **voluntāti** nemo obviam ire audēbat; solus Quintus Mucius Scaevola augur de hac re interrogātus sententiam dicere noluit. Quin etiam cum Sulla minitans ei instāret, dixit is Sullae: “Licet mihi ostendas agmina militum, **quibus** curiam circumsedisti”; licet mortem minitēris, nunquam tamen ego hostem iudicābo Marium....

● **ΚΕΦ. 42:**...Quorum auctoritātem secūtī multi, non solum improbi verum etiam imperīti, si **in hunc** animadvertissem, crudeliter et regie id factum esse dicerent. Nunc intellego, si iste in Manliāna castra pervenerit, quo intendit, **neminem** tam stultum fore, qui non videat coniuratiōnem esse factam, neminem tam improbum, qui non fateatur.

Μονάδες 40

A. Να μεταφράσετε τα παραπάνω αποσπάσματα.

B. Παρατηρήσεις:

1. α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

|                    |                                                                               |
|--------------------|-------------------------------------------------------------------------------|
| <b>summaque:</b>   | την αιτιατική ενικού και στους τρεις βαθμούς του επιθέτου στο αρσενικό γένος  |
| <b>scelus:</b>     | την ονομαστική πληθυντικού                                                    |
| <b>gratius:</b>    | το επίρρημα και στους τρεις βαθμούς                                           |
| <b>milibus:</b>    | την αιτιατική πληθυντικού                                                     |
| <b>sestertium:</b> | τη γενική ενικού                                                              |
| <b>parem:</b>      | την ονομαστική ενικού και στα τρία γένη                                       |
| <b>avis:</b>       | την αφαιρετική ενικού και την αιτιατική πληθυντικού                           |
| <b>voce:</b>       | τη δοτική πληθυντικού                                                         |
| <b>eius:</b>       | τη γενική πληθυντικού του θηλυκού                                             |
| <b>solus:</b>      | τη γενική ενικού του ουδέτερου και τη δοτική ενικού του θηλυκού               |
| <b>agmina:</b>     | την αιτιατική ενικού και την αφαιρετική πληθυντικού                           |
| <b>multi:</b>      | τα παραθετικά του επιθέτου στον πληθυντικό του θηλυκού γένους στην ονομαστική |

Μονάδες 12

1. β. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω συνεκφορές:

|                             |                           |
|-----------------------------|---------------------------|
| <b>summaque diligentia:</b> | τη δοτική του ενικού      |
| <b>nihil gratius:</b>       | την αφαιρετική ενικού     |
| <b>sutorem quendam:</b>     | τη γενική πληθυντικού     |
| <b>parem salutationem:</b>  | την ονομαστική ενικού     |
| <b>clarā voce:</b>          | την αιτιατική πληθυντικού |
| <b>sanctum templum:</b>     | τη δοτική πληθυντικού     |

Μονάδες 3

1. γ. **neminem:** να κλιθεί η αόριστη ουσιαστική αντωνυμία στο θηλυκό γένος και στους δύο αριθμούς.

Μονάδες 2

2. α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθένα από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

|                       |                                                                         |
|-----------------------|-------------------------------------------------------------------------|
| <b>est adfectus:</b>  | το β' ενικό προστακτικής ενεστώτα της ενεργητικής φωνής                 |
| <b>emere:</b>         | το τρίτο ενικό της υποτακτικής μέλλοντα στην ίδια φωνή στο θηλυκό γένος |
| <b>impendebat:</b>    | το απαρέμφατο παρακειμένου στην ίδια φωνή                               |
| <b>didicit:</b>       | τη γενική του γερουνδίου                                                |
| <b>venerati sunt:</b> | τη μετοχή του ενεστώτα στην αιτιατική πληθυντικού στο αρσενικό γένος    |
| <b>audebat:</b>       | το τρίτο πληθυντικό της οριστικής του μέλλοντα                          |
| <b>noluit:</b>        | το τρίτο ενικό της οριστικής ενεστώτα                                   |
| <b>ostendas:</b>      | το απαρέμφατο του μέλλοντα στην ίδια φωνή                               |
| <b>secuti:</b>        | το τρίτο πληθυντικό της προστακτικής του μέλλοντα                       |
| <b>dicerent:</b>      | το δεύτερο ενικό της προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή               |
| <b>fore:</b>          | το πρώτο πληθυντικό της υποτακτικής του υπερσυντελικού                  |
| <b>fateatur:</b>      | το τρίτο ενικό της υποτακτικής παρακειμένου στο ουδέτερο γένος          |

Μονάδες 12

2. β. **sit:** να κλιθεί η προστακτική ενεστώτα και μέλλοντα  
**osculati sunt:** να γράψετε τους τύπους που δανείζεται το αποθετικό ρήμα από την ενεργητική φωνή, διατηρώντας το γένος και τον αριθμό όπου χρειάζεται Μονάδες 4
3. α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων και φράσεων:  
**rediens, nihili, Caesaris, sestertium, auditu, fores, voluntati, quibus, in hunc, neminem** Μονάδες 5
3. β. **“ut corvum doceret parem salutationem”**  
 Να αναγνωρίσετε το είδος της πρότασης (μονάδα 1), τον τρόπο εισαγωγής της (μονάδα 1), να αιτιολογήσετε την έγκλιση (μονάδα 1), τον χρόνο εκφοράς της (μονάδα 1) και τη συντακτική της λειτουργία (μονάδα 1). Μονάδες 5
4. **«Haec postquam domestici Scipiōni rettulērunt, is fores reserāri eosque intromitti iussit»:** να συμπυκωθεί η υπογραμμισμένη πρόταση σε μετοχή. Μονάδες 2
5. α. **«Id exemplum sutorem quendam incitavit»:** να γίνει μετατροπή της ενεργητικής σύνταξης σε παθητική ή το αντίστροφο.  
 β. **«solus Quintus Mucius Scaevola augur de hac re interrogātus sententiam dicere noluit»:** να γίνει ο λόγος πλάγιος με εξάρτηση την πρόταση V. Maximus scripsit. Μονάδες 4
6. **«Epheso rediens tecum hominem dedūc»:** να δηλωθεί η απαγόρευση με τους τρόπους που γνωρίζετε. Μονάδες 2
7. **«Sed, propter servi scelus et audaciam, tanto dolōre Aesopus est adfectus, ut nihil ei gratius possit esse quam recuperatio fugitivi»:** να εκφράσετε το δεύτερο όρο σύγκρισης με άλλο τρόπο. Μονάδες 2
8. **«Quod ut praedōnes animadvertērunt, abiectis armis ianuae appropinquavērunt et clarā voce Scipiōni nuntiavērunt (incredibile auditu!) virtūtem eius admirātum se venisse»:** να εκφράσετε το σκοπό με όλους τους δυνατούς τρόπους. Μονάδες 3
9. **«Nunc intellego, si iste in Manliāna castra pervenerit, quo intendit, neminem tam stultum fore»:** να αναγνωρισθεί πλήρως ο υποθετικός λόγος της περιόδου και να τραπεί στα υπόλοιπα είδη. Μονάδες 4

### ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Η μετάφραση δε δίδεται για λόγους οικονομίας.

### B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. α. superum-superiorem-supremum/sumum  
 scelera  
 grate-gratius-gratissime  
 milia  
 sestertii  
 par-par-par  
 ave/avi aves/avis  
 vocibus  
 earum  
 solius-soli  
 agmen-agminibus  
 multae-plures-plurimae
- 1β. summae (supremae) diligentiae  
 nulla re gratiore  
 sutorum quorundam  
 par salutatio  
 claras voces  
 sanctis templis
- 1.γ. nemo nullae  
 nullius nullarum  
 nemini nullis  
 neminem nullas  
 nulla nullis

2.α. adfice  
emptura sit  
impendisse  
discendi  
venerantes  
audebunt  
non vult  
ostensurum/ostenturum esse  
sequuntor  
dic  
fuissemus  
fassum sit

2.β. es, este, esto, esto, estote, sunt  
Υποτακτική μέλλοντα: osculaturi sint  
Απαρέμφατο μέλλοντα: osculatueros esse  
Μετοχή μέλλοντα: osculaturi  
Μετοχή ενεστώτα: osculantes  
Σουπίνo: osculatum, osculatu  
Γερoύνδιο: osculandi, osculando, osculandum, osculando

3.α. rediens: επιρρηματική χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο tu (εννοείται) του ρήματος deduc.  
Εκφράζει το σύγχρονο στο παρόν-μέλλον  
nihili: γενική της αξίας (αφηρημένη ηθική) στο est  
Caesaris: γενική του ενδιαφερόμενου προσώπου στο απρόσωπο ρήμα interfuit  
sestertium: γενική του περιεχομένου στο milibus  
auditu: αφαιρετική του σουπίνo(υ) ως αφαιρετική της αναφοράς στο incredibile  
fores: υποκείμενο στο απαρέμφατο reserari (ετεροπροσωπία)  
voluntati: αντικείμενο (σε δοτική) στην έκφραση obviam ire  
quibus: αφαιρετική του μέσου στο ρήμα circumsedisti  
in hunc: εμπρόθετος προσδιορισμός της εναντίωσης/εχθρικής διάθεσης στο ρήμα animadvertissem  
neminem: υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου fore (ετεροπροσωπία)

3.β. “ut corvum doceret parem salutationem”: δευτερεύουσα ουσιαστική βουλητική πρόταση, που λειτουργεί ως έμμεσο αντικείμενο του ρήματος “incitavit”. Εισάγεται με τον βουλητικό σύνδεσμο «ut», γιατί είναι καταφατική. Εκφέρεται με έγκλιση υποτακτική (“doceret”), όπως όλες οι βουλητικές προτάσεις, γιατί το περιεχόμενό της είναι απλώς επιθυμητό. Ειδικότερα, με χρόνο παρατατικό (“doceret”), επειδή εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (“incitavit”= ιστορικός παρακείμενος) και αναφέρεται στο παρελθόν. Υπάρχει ιδιομορφία ως προς την ακολουθία των χρόνων, γιατί η βούληση είναι ιδωμένη τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή (συγχρονισμός της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση) και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής της.

4. His a domesticis Scipioni relatis is fores reserari eosque intromitti iussit

5. α. sutor quidam incitatus est eo exemplo

5. β. V. Maximus scripsit solum Quintum Mucium Scaevolam augurem de illa re interrogatum sententiam dicere noluisse

6. α. Epheso rediens tecum hominem noli deducere

β. Epheso rediens tecum hominem ne deduxeris

7. recuperatione

8 α. ad virtutem eius admirandum→ με γερουνδιακή έλξη: Ad virtutem eius admirandam

β. causa/gratia virtutem eius admirandi→ με γερουνδιακή έλξη: virtutis eius admirandae causa/gratia

γ. ut virtutem eius admirarentur

δ. qui virtutem eius admirarentur

9. Nunc intellego, **si** iste in Manliāna castra **pervenerit**, quo intendit, neminem tam stultum **fore**: δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο «si», γιατί είναι καταφατική. Η υπόθεση εκφέρεται με υποτακτική παρακείμενου (“pervenerit”) και η απόδοση με ειδικό απαρέμφατο μέλλοντα (“fore”), γιατί πρόκειται για εξαρτημένο υποθετικό λόγο. Στη μετατροπή από τον πλάγιο λόγο στον ευθύ ο υποθετικός

λόγος θα έχει την εξής μορφή: si... pervenerit (οριστική συντελεσμένου μέλλοντα), nemo tam stultus erit (οριστική μέλλοντα). Πρόκειται δηλαδή για υποθετικό λόγο του 1<sup>ου</sup> είδους που εκφράζει ανοιχτή υπόθεση για το μέλλον. Συντακτικά λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της προϋπόθεσης στην κύρια πρόταση.  
2<sup>ο</sup> είδος: αντίθετο του πραγματικού στο παρόν: si perveniret... nemo esset  
2<sup>ο</sup> είδος: αντίθετο του πραγματικού στο παρελθόν: si pervenisset... nemo fuisset  
3<sup>ο</sup> είδος: υπόθεση δυνατή ή πιθανή: si perveniat... nemo sit

Επιμέλεια

Ομάδα Λατινικών Ε.Ο. ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ